

Detentie van gezinnen met minderjarige kinderen in gesloten centra

Observatorium voor Migraties – Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

INLEIDING

In de loop van de zomer 2005 heeft het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding een reeks thematische bezoeken afgelegd aan de gesloten centra 127, 127bis en INAD, om de situatie van gezinnen met minderjarige kinderen die hier werden vastgehouden, nader te onderzoeken¹. Eén van de opdrachten van het Observatorium voor Migraties bestaat erin te waken over het respect voor de fundamentele rechten van de vreemdelingen - en dus ook het respect voor de fundamentele rechten van minderjarigen in gesloten centra². Sinds september 2002 heeft het Centrum op regelmatige basis elk van de zes gesloten centra in het Rijk bezocht³. Het Observatorium voor migraties heeft zich tenslotte in de oriëntatienota 2005-2007 tot doel gesteld om in het bijzonder aandachtig te zijn voor de fundamentele rechten van bepaalde, meer kwetsbare groepen in de gesloten centra, waaronder onder meer de minderjarige bewoners van deze centra.

In het kader van deze opdracht stelt het Centrum hierbij de resultaten voor van deze thematische bezoeken⁴. Dit onderzoeksrapport bestaat uit drie onderdelen: eerst wordt de gehanteerde methodologie uiteengezet ter verduidelijking van zowel de reikwijdte als de beperkingen van het onderzoek (cf. *infra*, hfst. I). Daarna volgt er de voorstelling van de verzamelde statistische gegevens tijdens de periode juli tot september 2005, ter omschrijving van de doelgroep (cf. *infra*, hfst. II). Dit wordt aangevuld met de cijfergegevens die door de Dienst Vreemdelingenzaken werden opgesteld voor de eerste zes maanden van 2005 (cf. *infra*, hfst. III). Ten slotte volgt een presentatie van de bevindingen betreffende de algemene toestand van de bezochte kinderen (slaap, voeding, gezondheidstoestand, bijzondere klachten) (cf. *infra*, hfst. IV).

Ter herinnering: minderjarige vreemdelingen en hun familie kunnen in gesloten centra worden vastgehouden in toepassing van de Vreemdelingenwet⁵. In drie van de

zes gesloten centra in het Rijk verblijven gezinnen met kinderen⁶:

- Het Transitcentrum 127 is gevestigd in Melsbroek, op de terreinen van de nationale luchthaven aan de rand van de startbaan. Dit centrum onthaalt vreemdelingen die hun asielaanvraag hebben ingediend aan de grens, tot er een uitspraak komt over de ontvankelijkheid van hun verzoek.
- Het Repatriëringscentrum 127bis is gelegen in Steenokkerzeel, eveneens in de nabijheid van de luchthaven. In principe komen hier uitgeprocedeerde asielzoekers en vreemdelingen terecht die het bevel kregen om het grondgebied te verlaten.
- In het INAD-centrum, gevestigd in de luchthavengebouwen van Zaventem zelf, worden vreemdelingen vastgehouden aan wie de toegang tot het grondgebied geweigerd werd (wegens het niet naleven van één of meerdere van de toegangsvoorwaarden tot het grondgebied⁷), in afwachting dat zij teruggedreven worden naar het land van inschepping en voor zover zij geen asielaanvraag hebben ingediend. Omwille van dit bijzondere profiel is de verblijfsduur in dit centrum eerder beperkt in vergelijking met die van de bewoners van de andere centra (cf. *infra*, hfst. II, §1).

In de praktijk wordt echter vaak vastgesteld dat er zich een systeem van communicerende vaten heeft gevormd tussen deze drie centra en dat hun specialisatie in functie van de administratieve situatie van de vreemdelingen zeer relatief geworden is (cf. *infra*, hfst. IV, § 3).

I. METHODOLOGIE

Inzake de gehanteerde methodologie moeten een aantal zaken verduidelijkt worden om een foutieve interpretatie van de hierna voorgestelde gegevens te vermijden⁸.

1. Het gaat hier dus niet om niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.
 2. Wet van 15 februari 1993, zoals gewijzigd door de wet van 20 januari 2003 tot versterking van de wetgeving tegen het racisme, B.S. 12 februari 2003, ed. 1.
 3. Het bezoekrecht van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding aan de gesloten centra werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 2 augustus 2002, B.S. 12 september 2002, ed. 2.
 4. Het zij opgemerkt dat dit rapport redactioneel werd ingekort.
 5. Meer bepaald in toepassing van de bepalingen van artikel 74/8, § 1 van de Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, B.S. 31 december 1980 (hierna: de Vreemdelingenwet).
 6. Ondertussen worden eveneens gezinnen met minderjarige kinderen vastgehouden in het gesloten centrum van Merksplas (sinds januari 2006), en in het gesloten centrum van Vottem (sinds maart 2006).
 7. Deze toegangsvoorwaarden zijn bepaald in artikel 3 van de Vreemdelingenwet van 15 december 1980.
 8. De voorgestelde gegevens hebben betrekking op de volgende aspecten: het aantal gezinnen met kinderen, het aantal kinderen per gezin, de gemiddelde leeftijd van de kinderen, de nationaliteit, de duur van de detentie, het onderwijstraject vóór de vrijheidsberoving, de eigen ervaring van de kinderen en de levensomstandigheden.

De gegevens werden verzameld uit een steekproef van drie maanden (1 juli 2005 tot 30 september 2005) van wekelijkse bezoeken, die specifiek waren gericht op een bevraging van families met minderjarige kinderen in de centra 127, 127bis. De gegevens werden verkregen via een vragenlijst die telkens op dezelfde manier werd gehanteerd bij alle gesprekken die plaatsvonden in die twee centra vanaf 15 juli 2005 (contacten met negenendertig gezinnen voor een totaal van negenentachtig kinderen). De gesprekken werden gevoerd door medewerkers van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (twee Nederlandstalige medewerkers en een Franstalige medewerkster). Ze werden gevoerd in het Frans, het Nederlands, het Engels, Duits en Italiaans, soms met de hulp van een andere bewoner die als tolk fungeerde.

Er moet verder worden gepreciseerd dat het doelpubliek van het onderzoek de bewoners waren en niet het personeel, noch de directie van de centra. Voor het INAD-centrum – waar ook gezinnen met kinderen verblijven, ofwel omdat hen de toegang tot het grondgebied geweigerd werd, of omdat ze er geplaatst werden in afwachting van hun verwijdering – werden enkel statistische gegevens verzameld op basis van de beschikbare bewonerslijsten voor de periode in kwestie. De periode waarin de gesprekken plaatsvonden was op meerdere vlakken typerend. De Dienst Vreemdelingenzaken kan beslissen dat de uitvoering van een verwijderingmaatregel, genomen in de periode vanaf het begin van de paasvakantie tot het einde van het schooljaar, opgeschort wordt tot het einde van het schooljaar⁹. Tijdens de schoolvakantie hebben de medewerkers van het Centrum dus heel wat gezinnen met schoolgaande kinderen ontmoet in de gesloten centra. Tijdens deze periode werden ook, op initiatief van de Minister van Binnenlandse zaken, de verwijderingen vanuit de open centra hernomen van uitgeprocedeerde asielzoekers met een lopende beroepsprocedure voor de Raad van State en van gezinnen met minderjarigen in onwettig verblijf, die genoten van materiële maatschappelijke hulp. Van de 31 ontmoete gezinnen in het Centrum 127bis, kwamen er 15 rechtstreeks uit een open centrum. Negen van hen hadden de Slowaakse nationaliteit. Ten slotte werd er in de loop van de drie maanden een derde vleugel voor gezinnen geopend in het Repatriëringscentrum 127bis: sinds 12 september 2005 telt dit centrum dus drie vleugels van 11 kamers die uitsluitend bestemd zijn voor de vasthouding van gezinnen (de effectieve bezettingsgraad varieert in functie van de gezinssamenstelling). Om deze reden is

het aantal aanwezige kinderen in het Centrum 127bis tijdens de maand augustus dus aanzienlijk gestegen en als een gevolg hiervan werd besloten om drie van de acht afgelegde bezoeken uitsluitend aan dit centrum te wijden.

De bezoeken werden afgelegd op regelmatige tijdstippen, één maal per week. Er werd telkens ongeveer een halve dag per centrum voorzien. De selectie van de bezochte gezinnen gebeurde op basis van de bewonerslijst op de dag van het bezoek zelf, zonder dat er enig criterium van nationaliteit, gezinssamenstelling of verblijfsduur in het centrum werd gehanteerd. Op het ogenblik van onze bezoeken werden sommige gezinnen gehoord door de Raadkamer, andere waren in hoorzitting bij het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), sommige gezinnen weigerden een ontmoeting.

Wij willen benadrukken dat het ondervragen van vreemdelingen die opgesloten zijn met het oog op hun verwijdering van het grondgebied (wat meestal het mislukken van een migratieplan inhoudt) over het welzijn en de ontwikkeling van hun kinderen een belangrijke karakteristiek vormt die in overweging moet worden genomen bij lezing van dit rapport en de interpretatie van de gegevens.

Ten slotte is er een ander aspect dat gepaard gaat met de bijzondere aard van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Elk ondervraagd gezin werd voordien op de hoogte gebracht dat de (anonieme) vragenlijst zou bijdragen tot het opmaken van een stand van zaken ter attentie van de bevoegde overheden en dat die geenszins bedoeld was als aanvulling van de behandeling van hun bijzondere administratieve situatie. Er mag echter niet uitgesloten worden dat bepaalde antwoorden van de ondervraagde personen werden beïnvloed door de hoop dat het Centrum zou tussenkomen in hun persoonlijk dossier (zelfs als er kan worden vastgesteld dat er in werkelijkheid weinig “zeer slecht”-antwoorden werden gegeven op de vragen met betrekking tot het welzijn van de kinderen).

Rekening houdend met wat hierboven wordt omschreven, maakt dit rapport geen enkele wetenschappelijke aanspraak en de opgenomen cijfers en gegevens laten geen enkele extrapolatie toe. Het gaat hier enkel om een getuigenis die tracht een realistisch overzicht te bieden van de situatie in de loop van de zomer van 2005¹⁰. Het Centrum spreekt zich niet uit over de gevolgen van de vasthouding voor de ontwikkeling van de kinderen, omdat het, vanuit zijn eigen bevoegdheden, deze parameter niet op een professionele manier kan beoordelen.

9. Omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar – Optreden van politiediensten in scholen, B.S. 13 juni 2003, ed. 1.

10. Voor wat betreft de algemene levensomstandigheden in de gesloten centra 127 en 127bis verwijzen wij naar het koninklijk besluit van 2 augustus 2002 houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen, toepasbaar op de plaatsen gelegen op het Belgisch grondgebied, beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, waar een vreemdeling wordt opgesloten, ter beschikking gesteld van de regering of vastgehouden, overeenkomstig de bepalingen vermeld in artikel 74/8, § 1, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, B.S. 12 september 2002, ed. 2. Die tekst is niet van toepassing op het INAD-centrum, waarvan de werking trouwens door geen enkele wettelijke of reglementaire tekst omkaderd wordt.

Voor wat betreft de statistische gegevens van vóór het jaar 2005, die belangrijk zijn om de hier voorgestelde cijfers in hun context te plaatsen, verwijst het Centrum eveneens naar de bevoegde diensten van de Dienst Vreemdelingenzaken.

II. CIJFERGEGEVENS BETREFFENDE GEZINNEN MET MINDERJARIGE KINDEREN IN GESLOTEN CENTRA (PERIODE JULI-SEPTEMBER 2005)¹¹

§ 1. TOTALE DUUR VAN DE VASTHOUDING VAN DE ONDERVRAAGDE GEZINNEN, PER CENTRUM

- Transitcentrum 127 (n= 8): Van de acht gezinnen die in het Transitcentrum 127 werden vastgehouden, verbleven 5 gezinnen langer dan een week in het centrum. Eén gezin werd er langer dan drie maanden vastgehouden.
- In het Repatriëringscentrum 127bis zaten in totaal 29 gezinnen (n= 29). Vier gezinnen bleven minder dan één week in dit centrum. Negen gezinnen verbleven er 8 tot 14 dagen. Zestien gezinnen werden hier meer dan twee weken opgesloten.
- INAD-centrum (n= 11): Hier verbleven 11 gezinnen, waarvan 8 voor één dag¹²; 2 gezinnen bleven drie dagen en één gezin bleef vier dagen.

§ 2. LEEFTIJD VAN DE KINDEREN VAN DE BEZOCHTE OUDERS, PER CENTRUM

- Transitcentrum 127 (n= 17): De meest vertegenwoordigde leeftijdsgroep hier is deze van kinderen jonger dan zes jaar. De gemiddelde leeftijd van de kinderen wier ouders we ontmoetten bedraagt 5,67 jaar.
- Repatriëringscentrum 127bis (n= 72): Ook hier is de meest vertegenwoordigde leeftijdsgroep die van kinderen tot zes jaar. De gemiddelde leeftijd van de kinderen bedraagt hier 6,88 jaar.
- Voor het INAD-centrum is geen informatie beschikbaar over de leeftijd van de kinderen op basis van de bewonerslijsten die dagelijks worden opgesteld.

§ 3. AANTAL KINDEREN PER GEZIN

- In het Transitcentrum 127 (n= 8) verbleven 2 gezinnen met één kind, 3 gezinnen met twee kinderen en 3 gezinnen met drie kinderen.
- Het Repatriëringscentrum 127bis (n= 31) telde 11 gezinnen met één kind, 8 gezinnen met twee kinderen, 6 gezinnen met drie kinderen, 4 gezinnen met vier kinderen, 1 gezin met vijf en 1 gezin met zes kinderen.
- In het INAD-centrum (n= 11) verbleven 9 gezinnen met één kind, 1 gezin met twee kinderen en 1 gezin met drie kinderen.

§ 4. NATIONALITEIT VAN DE BEZOCHTE GEZINNEN, PER CENTRUM

- In het Transitcentrum 127 (n= 8) verbleven 2 gezinnen afkomstig uit Slowakije en 2 gezinnen uit de voormalige republiek Joegoslavië. Verder woonden er nog een Mongools, een Nigeriaans, een Pakistaans en een Angolaans gezin.
- Het Repatriëringscentrum 127bis (n= 31) herbergde relatief veel Slowaakse gezinnen (9). Daarnaast waren er ook meerdere ex-Joegoslavische (4), Russische (3) en Bosnische (3) gezinnen. Verder was er ook telkens 1 gezin afkomstig uit Roemenië, uit de Democratische Republiek Congo, uit Kazakstan, Georgië, Ghana, Macedonië, Armenië, Servië, Colombia, Turkije, Algerije en uit Oekraïne.
- In het INAD-centrum (n= 11) zaten 4 Bulgaarse gezinnen, en verder een Congolees, een Peruviaans, een Moldavisch, een Rwandees, een Braziliaans, een Kroatisch en een Roemeens gezin.

§ 5. SITUATIE VAN DE GEZINNEN OP HET EINDE VAN DE BEVRAGING, PER CENTRUM

De volgende gegevens tonen aan op welke manier de bezochte gezinnen het centrum waar ze werden vastgehouden, verlaten hebben¹³.

- Van de 8 gezinnen die in het Transitcentrum 127 verbleven (n= 8), werd de helft gerepatriëerd of teruggedreven¹⁴.

11. De gegevens werden rechtstreeks via de directie van de drie centra in kwestie verkregen.

12. Een "dag" betekent een dag én een nacht.

13. Deze gegevens werden opgesteld op basis van inlichtingen die we rechtstreeks kregen van de directies van de drie gesloten centra in kwestie, wat het gebrek aan eenvormigheid verklaart in de gebruikte rubrieken (bv. de vermelding "vrijlating" wordt al dan niet gespecificeerd), gezien elk centrum zijn eigen statistieken opmaakt.

14. *Repatriëring* is een algemene term die duidt op het terugsturen van een persoon die illegaal op het Belgisch grondgebied verblijft, naar zijn land van herkomst. *Terugdrijving* gebeurt met een persoon die strikt genomen nooit op het Belgisch grondgebied heeft verbleven, doordat hem aan de grens de toegang werd geweigerd. Deze fictie heeft als voordeel dat de persoon in kwestie kan worden teruggestuurd naar zijn land op laste van de vervoerder/vervoersmaatschappij die hem naar België heeft gebracht én dat de Dienst Vreemdelingenzaken een zgn. "laissez-passer" kan afleveren, zonder dat de ambassade hiervoor moet worden gecontacteerd.

Twee gezinnen werden naar de grens geleid op basis van de Conventie van Dublin^{15,16}. Eén gezin werd overgebracht naar een ander centrum na weigering van de repatriëring, en 1 gezin werd vrijgelaten.

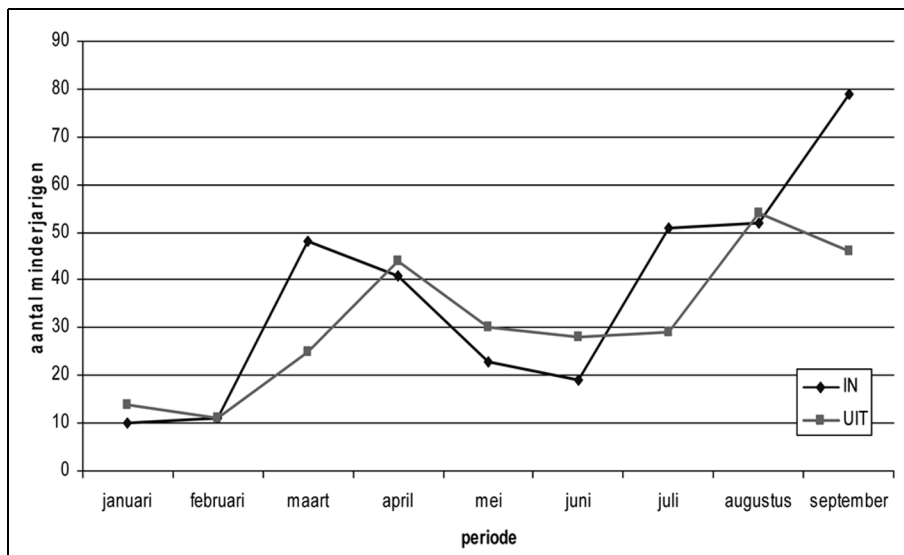
- Repatriëringscentrum 127bis (n= 31): Van de 31 gezinnen die hier verbleven, werden 10 gezinnen gerepatriëerd of teruggedreven en werden er 8 naar de grens geleid krachtens de Dublin-conventie. 2 gezinnen zijn vrijwillig terug naar hun land gekeerd, 5 gezinnen werden vrijgelaten met een bevel om het grondgebied te verlaten, 1 gezin werd vrijgelaten na een positieve beslissing van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CVGS), en 3 gezinnen werden zonder meer vrijgelaten. 2 gezinnen verbleven nog in het centrum bij het afsluiten van dit onderzoek.
- Van de 11 gezinnen die in het INAD-centrum werden vastgehouden (n= 11), werden 5 gezinnen teruggedreven en werden er 3 gezinnen gerepatriëerd. 1 gezin diende een asielaanvraag in, 1 gezin besloot vrijwillig te vertrekken en 1 gezin werd toegang tot het grondgebied verleend.

III. STATISTIEKEN VAN DE DIENST VREEMDELINGENZAKEN BETREFFENDE DE BEZETTINGSGRAAD VAN HET REPATRIËRINGSCENTRUM 127BIS (PERIODE JANUARI-SEPTEMBER 2005)¹⁷

Tussen 1 juli en 30 september 2005 verbleven er in totaal 182 minderjarigen in het Repatriëringscentrum 127bis op een totaal van 577 bewoners.

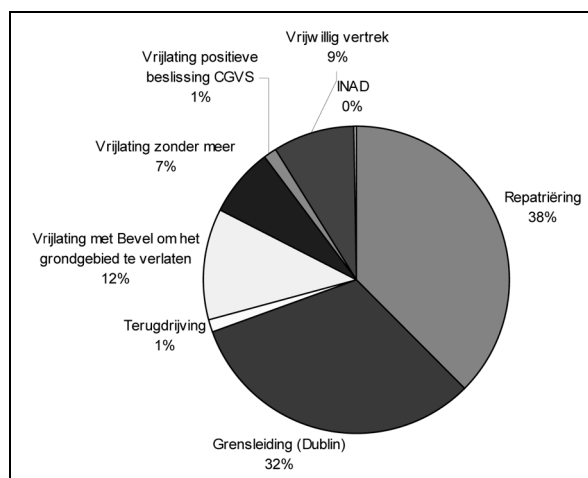
Voor de periode van 1 januari tot 30 september 2005 bedraagt dit cijfer 334 op een totale bezetting 1155 residenten. Hoewel dit centrum in principe enkel begeleidde minderjarigen opneemt, kan dit niet worden afgeleid uit de statistieken die werden opgesteld door de Dienst Vreemdelingenzaken. De 72 kinderen die de medewerkers van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding hebben ontmoet werden allemaal door minstens één van beide ouders vergezeld.

- In onderstaande grafiek wordt het aantal aanwezige minderjarigen in het Repatriëringscentrum 127bis weergegeven tussen januari en september 2005:

15. De Conventie van Dublin, werd op 15 juni 1990 ondertekend en bepaalt de bevoegdheden van elk land inzake asiel. Ze bepaalt de criteria voor het land dat bevoegd is om de asielaanvraag te behandelen (de Staat waarmee de aanvrager het meeste (bv. familiale) binding heeft, of de eerste Europese Staat die hij heeft betreden). Dit verhindert dat een uitgeprocedeerde vluchteling een tweede asielaanvraag indient in een andere Staat van de Europese Unie. Deze conventie, die op 1 september 2003 vervangen werd door een Europees reglement (Dublin II), neemt de plaats in van de relevante bepalingen in de Toepassingsovereenkomst van de Schengen-akkoorden. De conventie wordt aangevuld met de database Eurodac die biometrische gegevens (vingerafdrukken) bevat van de reeds geregistreerde aanvragers van alle Lidstaten, waardoor een dubbele aanvraag kan worden gedetecteerd. Behalve de lidstaten van de Europese Unie zijn ook IJsland en Noorwegen bijgetreden in deze akkoorden. De onderhandelingen om ze uit te breiden naar Zwitserland werden op 14 mei 2004 afgerond en de Zwitserse bevolking heeft ze aanvaard in een volksstemming op 5 juni 2005 met 54,8% stemmen voor.
16. *Grensleding* is een term die specifiek slaat op terugverwijzing in het kader van de Dublin-Conventie. Wanneer bijvoorbeeld een persoon in België tracht asiel te bekomen nadat hij eerder in Italië werd afgewezen, zal hij worden teruggestuurd naar Italië, omdat dat land bevoegd is voor de afhandeling van zijn asielpcedure.
17. Op het ogenblik dat onderhavig document werd opgesteld, en op basis van de maandelijkse statistieken van de gesloten centra, zoals doorgegeven door de Dienst Vreemdelingenzaken, waren er enkel gegevens over de detentie van gezinnen beschikbaar voor het Repatriëringscentrum 127bis. Deze maandelijkse statistieken worden ook opgemaakt voor de centra INAD en 127, maar uit de voorgestelde cijfers kan de aanwezigheid van minderjarigen onmogelijk worden afgeleid.

- Volgende grafiek geeft de wijze aan waarop de gezinnen die van januari tot september 2005 in het Repatriëringscentrum 127bis verbleven, het centrum hebben verlaten.

IV. GEGEVENS OVER HET WELZIJN VAN DE KINDEREN¹⁸

§ 1. OVER DE ALGEMENE TOESTAND VAN DE ONTMOETE KINDEREN, HUN SLAAP- EN VOEDINGSPATROON

Bij elk bezoek werden er vier vragen gesteld aan de leden van het ondervraagde gezin, om een algemeen idee te krijgen over het globale welzijn van de kinderen. Er werd hen gevraagd om op een schaal (uitstekend, goed, matig, slecht, zeer slecht) een beoordeling te geven over de kwaliteit van de slaap, de voeding en het leerproces van de kinderen en die beoordeling, in de mate van het mogelijke, te verklaren.

TRANSITCENTRUM 127

Hier zijn de vragen over de *algemene toestand* van de 17 kinderen zeer evenwichtig verdeeld over drie van de vijf criteria: goed, matig en slecht, respectievelijk voor zes, vijf en zes kinderen. Ter staving van de antwoorden die duiden op een goede algemene toestand, lezen we als verklaring dat het kind veel speelt. Antwoorden die duiden op een slechte algemene toestand krijgen een commentaar over het leven in een soort gevangenis, de stress die gepaard gaat met de vrijheidsberoving, de beperkte mogelijkheden om zich in frisse lucht te begeven. Er worden ook problemen aangehaald rond het samenwonen van kinderen en volwassenen (mondeling en soms fysieke agressie vanwege andere volwassenen naar de kinderen toe).

De *slaapgewoontes* van de kinderen worden voornamelijk als slecht aangegeven (voor 9 kinderen op 17) of als goed; slechts drie kinderen verklaarden dat ze matig goed slapen. Als redenen worden aangehaald: de stress veroorzaakt door de vrijheidsberoving, de nabijheid van de start- en landingsbanen en het feit dat de slaapzalen niet aangepast zijn aan een gezinssituatie. De *voeding* daarentegen wordt als matig of slecht bestempeld, geen enkele van de andere criteria werd ingevuld (uitstekend, goed, zeer slecht). De verklaringen voor de antwoorden hebben het – op dezelfde manier als voor de gezinnen in het Repatriëringscentrum 127bis – over het gebrek aan afwisseling in de maaltijden en het verband tussen algemeen welzijn en het eetgedrag.

REPATRIËRINGSCENTRUM 127BIS

De *algemene toestand* van de kinderen wordt door hun ouders massaal als slecht beschreven, met 53 antwoorden in die zin voor 72 kinderen. De verklaringen voor die beoordeling hebben te maken met de leefomgeving van dit gesloten centrum, die aan een gevangenis doet denken en ook met de stress die wordt teweeggebracht door de breuk met de dagdagelijkse leefwereld van de kinderen (het huis, de wijk, de school en de vriendjes). Soms wordt er verwezen naar de omstandigheden van de vrijheidsberoving (soms zitten ze uren in het politiebureau) en naar de angst om teruggestuurd te worden naar het land van herkomst (voornamelijk adolescenten halen dit aan). Het gebrek aan informatie noodzakelijk om de situatie te begrijpen werd ook vermeld (het soms lange wachten, weinig steun en/of bijstand), evenals de collectieve leefregels (beperkte toegang naar buiten, luidruchtige gemeenschappelijke lokalen). Eén enkel gezin beschrijft de toestand van zijn kind als zijnde zeer slecht (een baby'tje van drie maanden oud). Eén gezin beschrijft de toestand van zijn vijf kinderen (van twee maanden tot zeven jaar) als zijnde uitstekend.

De andere gezinnen geven aan dat negen van de kinderen in een matig of goede algemene toestand verkeren, met vijf antwoorden in die zin, gebaseerd op het feit dat de gezinnen het op prijs stellen dat ze niet gescheiden werden (“we zijn tenminste allemaal samen”), en dat de kinderen graag TV kijken.

De *slaapgedrag* van de kinderen wordt voornamelijk als slecht bestempeld (met 42 antwoorden op 72). Heel wat kinderen slapen slecht omdat ze bang zijn: ze hebben het moeilijk om in te slapen, worden huilend wakker, hebben nachtmerries. Ook de nabijheid van de start- en landingsbanen wordt vaak aangehaald. Ook het gebrek aan comfort: de slaapzalen met stapelbedden zijn moeilijk aan te passen aan de verschillende ge-

18. Enkel voor de centra 127 en 127bis.

zinsituaties (kleine kinderen die het bed willen delen met hun ouder(s), vier bedden voor vijf leden van een zelfde gezin, kinderen die te klein zijn om in een groot bed te slapen zonder eruit te vallen¹⁹). Vaak worden matrassen op de grond gelegd om een gezin in één kamer te slapen te leggen.

De andere gezinnen bestempelden het slaapgedrag van hun kinderen over het algemeen als goed (voor 14 kinderen op 72). Bij vijf kinderen werd de slaap als zeer slecht omschreven, en bij zes als middelmatig. Twee gezinnen vonden dat het slaapgedrag van hun kinderen (zes in totaal, van wie een baby van zes maanden) uitstekend was.

De eetgewoontes worden voor ongeveer de helft van de kinderen als slecht bestempeld (met 32 antwoorden in die zin voor 72 kinderen). De uitleg die gegeven werd had gedeeltelijk te maken met het gebrek aan afwisseling in de aangeboden maaltijden en het tekort aan verse producten, maar eveneens met het verband tussen de algemene toestand van het kind en zijn eetgedrag (alles weigeren wat niet gesuikerd is, het enkel eten van kleine hoeveelheden). Bij meerdere baby's werd de onmogelijkheid om de vervangende melk te krijgen waaraan ze gewoon waren, aangehaald als de belangrijkste oorzaak van hun problemen. De meeste ouders maken zich ongerust over het feit dat de kinderen in de praktijk vooral brood eten.

De andere gezinnen antwoordden dat de eetgewoontes van de kinderen goed of middelmatig is. Slechts zes gezinnen gaven extreme antwoorden (zeer slecht of uitstekend) voor dertien kinderen.

§ 2. OVER DE SCHOOLTIJD EN HET LEERPROCES VAN DE KINDEREN

Aan de ondervraagde gezinnen werden twee soorten vragen gesteld. Vooreerst werd gepolst naar situatie in het verleden (hoe het stond met de deelname aan onderwijsactiviteiten van de kinderen in het herkomstland; wat de situatie was op het ogenblik van de vrijheidsberoving). De tweede vraag richtte zich meer op hoe de ouders het leerproces in België van hun kind(eren) beoordeelden, ook weer gaande van uitstekend tot zeer slecht.

Hierbij dienen twee opmerkingen te worden gemaakt. Eerst en vooral betreffende het afgelegde onderwijs traject van de kinderen: gegevens betreffende onderwijs in een ander land (vb. transitland) dan het land van herkomst of dan België zijn niet of nauwelijks af te leiden uit de gegeven antwoorden. Betreffende het huidige leerproces van de kinderen bleven veel vragen onbeantwoord. De ouders verwijzen hierbij naar het feit dat er

geen onderwijs georganiseerd wordt in de centra en dat er dus per definitie geen sprake is van een leerproces. Diegenen die wel hebben geantwoord beoordeelden over het algemeen het onderwijsniveau van hun kinderen als slecht.

TRANSITCENTRUM 127

Over de toegang tot het lager onderwijs in het herkomstland zijn de antwoorden verdeeld²⁰: evenveel kinderen hadden er wel of geen toegang toe. Uit de meeste antwoorden blijkt echter dat de kinderen wel toegang hadden tot het basisonderwijs in België. De kinderen in deze leeftijdscategorie maken de grootste groep uit. Onder de bevroegde personen was er één kind dat de middelbare schoolleeftijd had, dat echter noch in het herkomstland, noch in België school heeft kunnen lopen.

REPATRIËRINGSCENTRUM 127BIS

Uit de meeste antwoorden blijkt dat heel wat kinderen geen toegang hadden tot het basisonderwijs in hun herkomstland²¹. Er dient wel vermeld te worden dat we in het centrum 127bis heel wat Slowaken hebben ontmoet en het is een gekend gegeven dat er in Slowakije een reëel probleem bestaat rond de toegang tot het onderwijs voor de kinderen van de Roma-gemeenschap. Wellicht verklaart dit de antwoorden grotendeels. Voor het secundair onderwijs gaan de antwoorden dezelfde richting uit (slechts één van de ondervraagde kinderen had er toegang toe in het land van herkomst).

Als het om het schoolgaan in België gaat, blijkt dan weer net het tegenovergestelde: de meeste kinderen hadden toegang tot het basisonderwijs en de antwoorden betreffende het secundair onderwijs gaan diezelfde richting uit (slechts één van de ondervraagde kinderen had er geen toegang toe).

Bij de ondervraagde bewoners vormen de kinderen van zes tot twaalf jaar (leeftijd basisonderwijs) verreweg de grootste groep (33 van de 38 bevroegde kinderen).

§ 3. DE VERBLIJFSDUUR IN HET CENTRUM: EEN BELANGRIJKE VARIABELE

De gegevens werden als amalgaam voorgesteld, de informatie werd becommentarieerd alsof het ging om een coherent geheel, dat getypeerd werd door dezelfde karakteristieken. Het staal bevroegde personen was echter zeer divers: het ging om mannen, vrouwen, al-

19. Er dient opgemerkt dat de directie van de gesloten centra voor de gezinnen met kleine kinderen aangepaste opklapbedden ter beschikking heeft, maar er is vaak een tekort aan dergelijk gespecialiseerd materiaal.

20. Antwoorden voor de 9 leerplichtige kinderen, nl. zij die tussen 6 en 18 jaar waren op het ogenblik dat zij in het Transitcentrum 127 aankwamen.

21. Antwoorden voor de 38 leerplichtige kinderen op het ogenblik dat zij in het Repatriëringscentrum 127bis aankwamen.

leenstaand of als koppel, van alle leeftijden en alle nationaliteiten, ouders van één of meerdere kinderen, die één dag of meerdere weken in het gesloten centrum verbleven, waarbij sommigen reeds in een open centrum hadden gewoond en anderen dan weer niet, sommigen woonden reeds enkele maanden of jaren in België voor ze waren opgepakt, sommigen verbleven voordien in andere Europese landen of kwamen rechtstreeks uit hun land van herkomst, enz...

Onder die variabelen hebben wij ervoor gekozen die antwoorden te analyseren (uitstekend, middelmatig, goed, slecht, zeer slecht) die gegeven werden in het licht van de verblijfsduur van de bevroegde personen in het gesloten centrum²². Alle ondervraagde personen verbleven daar vanaf het moment van hun vrijheidsberoving en de achttiende dag na hun vrijheidsberoving.

Uit deze bevraging blijkt dat de antwoorden van de groep met de kortste verblijfsduur in het centrum (1 tot 7 dagen) het meest divers zijn: bijna alle beoordelingscriteria werden aangehaald als antwoord. De antwoorden van de groep met de langste verblijfsduur in het centrum daarentegen (15 dagen en méér) zijn vooral gericht op het criterium 'slecht' voor alle parameters, behalve voor de voeding, waarop de antwoorden meer verschillen vertonen. Op zichzelf zijn die antwoorden weinig spectaculair. Ze bevestigen de intuïtie dat de leefomstandigheden in een gesloten centrum als harder worden ervaren naarmate de vasthouding langer duurt.

De antwoorden kunnen echter wel worden in verband gebracht met het feit dat, afhankelijk van een aantal praktische (beschikbare plaatsen op de vluchten naar de overname- of herkomstlanden, eventuele onmogelijkheid tot terugkeer omwille van de gezondheidstoestand van de te verwijderen personen of omwille van tijdelijke problemen in het herkomstland, problemen om een reisdocument te verkrijgen, weigering om terug te keren) of procedurele zaken (verzoeken tot invrijheidsstelling, andere beroepsprocedures), de gesloten centra steeds vaker de functie van doorgangplaats verliezen om te verworden tot een vaste woonplaats. Een vaststelling die op zich al verontrustend is voor volwassenen en *a fortiori* dus ook voor de kinderen.

De tweede belangrijke en pertinente variabele heeft te maken met karakteristieken die eigen zijn aan de twee centra: verschil in grootte, in infrastructuur en in het profiel van de bewoners. In het Transitcentrum 127 worden kandidaat-asielzoekers in grensprocedure vastgehouden in afwachting van een antwoord op hun asielaanvraag. Ze hopen op de mogelijkheid om als

vluchteling alsnog toegang te krijgen tot het grondgebied of ze wachten op een beslissing in het kader van de toepassing van de Conventie van Dublin. We stellen echter vast dat nog maar weinig personen die in het Transitcentrum 127 verblijven, beantwoorden aan dit statuut. De meeste bewoners van dit centrum wachten op een gedwongen terugkeer naar hun land van herkomst, terwijl deze personen normaliter de meerderheid van de bewonersgroep uitmaken van het Repatriëringscentrum 127bis. Zoals kan worden vastgesteld is deze 'specialisatie' van de centra heden ten dage nog maar slechts theoretisch. De globaal genomen meer positieve antwoorden van de bewoners van het Transitcentrum 127 kunnen dus niet worden verklaard door het feit dat hun migratieplan nog relatief intact zou zijn. Ze hebben daarentegen wel te maken met de infrastructuur die eigen is aan elk van de centra en de daarmee gepaard gaande problemen. Hoewel de centra meestal dezelfde basiskenmerken vertonen, zoals de nabijheid van de landingsbanen, de vrijheidsberoving, het gemeenschappelijke leven, dezelfde cateringfirma, wordt het Transitcentrum 127 waar de leefomstandigheden objectief gezien minder goed zijn (oude en doorleefde leefbarakken, slaapzalen, beperkte ruimte buiten en de onmiddellijke nabijheid van een start- en landingsbaan) getypeerd door een soepeler gemeenschapsleven, meer toegankelijk en aanspreekbaar personeel zonder uniform en een kleiner aantal bewoners, die daardoor meer autonomie behouden dan in het Repatriëringscentrum 127bis.

BESLUIT

De opdrachten van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding en vooral het waken over het respect voor de fundamentele rechten van vreemdelingen zijn van dien aard, dat het Centrum advies en aanbevelingen kan geven aan de bevoegde overheden.

Dit rapport bevat er echter geen, omwille van het feit dat de gegevens verzameld werden over een te korte periode en met betrekking tot een te beperkt aantal bewoners. Zelfs indien onze gegevens worden aangevuld met de statistieken van de Dienst Vreemdelingenzaken – dankzij hun medewerking konden wij de meeste hier voorgestelde inlichtingen verkrijgen – blijven de gegevens te beperkt om een geldige en degelijke basis te vormen voor aanbevelingen ten behoeve van de actoren in het detentie- en verwijderingsbeleid van vreemdelingen.

22. Het zou ook interessant zijn de verzamelde gegevens te bestuderen in het licht van de volgende variabele: de voorafgaandelijke wijze van verblijf van de bevroegde gezinnen. Ging het om een echte woonplaats of verbleven zij in een open centrum en welke invloed heeft deze parameter op de gegeven antwoorden en op de beoordeling van de levensomstandigheden in een gesloten centrum?